

Inhoud in vogelvlucht

Over de auteurs.....	xvii
Dankwoord.....	xix
Inleiding.....	1
Deel I: Basisbeginselen Van de ethiek	7
Hoofdstuk 1: Ethiek: wat is het en wat moet je ermee?	9
Hoofdstuk 2: De koppen tegen elkaar: is ethiek alleen maar een kwestie van opvatting?.....	19
Deel II: De voortels Oan de ethiek.....	35
Hoofdstuk 3: De menselijke natuur en ethiek: twee grote vragen	37
Hoofdstuk 4: Verbanden tussen ethiek, religie en wetenschap	55
Hoofdstuk 5: Ethiek als schadelijke discipline: drie kritische stemmen	73
Deel III: De belangrijkste ethische theorieën	93
Hoofdstuk 6: Een voortreffelijk persoon zijn: deugdethiek.....	95
Hoofdstuk 7: Vermeerdering van het goede: utilitaristische ethiek	121
Hoofdstuk 8: Je plicht doen: ethiek op basis van principes	143
Hoofdstuk 9: Tekenen op de stippellijn: ethiek als contract.....	169
Hoofdstuk 10: De Gulden Regel: ethiek van het gezonde verstand	183
Hoofdstuk 11: Weg met testosteron: feministische zorgethiek.....	203
Deel IV: Ethiek in de praktijk.....	223
Hoofdstuk 12: Wat te doen met waanzinnige wetenschappers: bio-ethiek.....	225
Hoofdstuk 13: Bescherming van de habitat: milieuetiek.....	245
Hoofdstuk 14: Het publiek dienen: beroepsethiek.....	267
Hoofdstuk 15: De lieve vrede bewaren: ethiek en mensenrechten.....	279
Hoofdstuk 16: Een opwindend onderwerp: de ethiek van seks	297
Hoofdstuk 17: Oog voor de zwakkere: ethiek en dieren	311
Deel V: Het deel Van de tientallen	327
Hoofdstuk 18: Tien beroemde ethici en hun theorieën	329
Hoofdstuk 19: Tien ethische dilemma's van de toekomst.....	335
Index	361

Inhoud

Over de auteurs.....	xvii
Dankwoord.....	xix
Inleiding.....	1
Deel I: Basisbeginselen van de ethiek.....	«... 7
Hoofdstuk 1: Ethiek: wat is het en wat moet je ermee?.....	9
De juiste woorden kennen: ethische termen.....	9
'Zou moeten' en 'behoren'	10
Maak geen onderscheid tussen ethiek en moraal	11
De wet z'n juiste plek geven	11
Vereisen, verbieden, toestaan: de nuttigste ethische termen.....	12
Twee argumenten om ethisch te zijn	13
Ethiek en ik: het betaalt zich uit!	13
Ethiek en de ander: een integer leven leiden	14
Actief kiezen voor een ethisch leven	15
De balans opmaken: ken jezelf	15
Je morele kader opbouwen.....	17
Waarheen leidt de weg?	17
Hoofdstuk 2: De koppen tegen elkaar: is ethiek alleen maar een kwestie van opvatting?.....	19
Subjectivisme: ethiek op basis van ieders eigen mening	19
Goed voor mij en fout voor jou: de subjectivistische houding.....	20
Subjectivisme kan niet overweg met meningsverschillen.....	22
Ze hebben altijd gelijk: subjectivisten zijn slechte gasten	23
De goede kanten van het subjectivisme	24
Cultureel relativisme: ethiek baseren op de groepsmening.....	24
De denkwijze van een cultureel relativist	25
Waarom is het cultureel relativisme zo populair?	26
Leven in veel werelden: enkele problemen met cultureel relativisme	27
Cultureel relativisme en het gebrek aan respect voor tolerantie	29
De successen van het cultureel relativisme	30
Emotivisme: ethiek als middel tot expressie	30
Jezelf uiten: juichen en jouwen in de ethiek.....	31
Emotioneel argumenteren: een probleem voor emotivisten.....	32
Motivatie verklaren: een pluspunt voor emotivisten	33

beet II: De wortels Van de ethiek 35

Hoofdstuk 3: De menselijke natuur en ethiek: twee grote vragen	37
De menselijke natuur en ethiek	37
Het idee van de menselijke natuur	38
Het verband tussen de menselijke natuur en ethiek	39
Het verband tussen ethiek en vrijheid	42
Hard determinisme: je bent niet vrij!	42
Toch een vrije wil: twee andere theorieën	44
De menselijke natuur: goed, slecht of neutraal?	47
De menselijke natuur is geneigd tot het goede	47
De menselijke natuur is geneigd tot het kwade	49
De menselijke natuur is niet goed en niet slecht	53
Hoofdstuk 4: Verbanden tussen ethiek, religie en wetenschap	55
De relatie tussen God, religie en ethische codes	55
Het verschil tussen God en religie	56
De verscheidenheid van religieuze ethische codes	56
Omdat God het heeft gezegd: de Divine Command Theory	59
Het gezag van God: waarom mag God de baas spelen?	59
Wat gebeurt er wanneer goddelijke geboden strijdig zijn?	61
Plato's grote vraag: wat maakt iets ethisch?	62
Het tijdperk van de wetenschap: kan ethiek bestaan in een seculiere wereld?	64
Het spirituele buiten beschouwing	64
Ethiek in een materialistische wereld	65
Goed gedrag zonder hemel of hel	66
Evolutieleer en ethiek: boven de wet van de jungle uitstijgen	68
Hoe zelfzuchtige genen altruïstisch gedrag kunnen bevorderen	68
De irrelevantie van (het merendeel van) de evolutietheorie voor ethiek	71
Hoofdstuk 5: Ethiek als schadelijke discipline: drie kritische stemmen	73
Fundamentele kritiek op de ethiek	73
Argumenten in verband met vooroordelen	74
Argumenten in verband met status	75
Argumenten in verband met integriteit	76
Nietzsche: de noodzaak om een ethiek van zwakheid te vermijden	77
Zelfschepping als het pad naar integriteit	78
Traditionele ethiek als zwakheid	80
Nietzsches nieuwe idee: de ethiek van innerlijke kracht	81
Kierkegaard: te veel vertrouwen in de ethiek scheidt afstand tot God	82
Je wanhoop overwinnen	82
Het Abrahamdilemma: als God je beveelt je zoon te doden	83
Liefde voor een God die boven de ethiek staat	85
Taoïsten: ethiek is niet natuurlijk	86
Je leven kruiden met wat yin en yang	86
Het onnatuurlijke karakter van de traditionele deugd	88
De taoïstische deugd van eenvoud	89

Deel III: De belangrijkste ethische theorieën 93

Hoofdstuk 6: Een voortreffelijk persoon zijn: deugdethiek	95
Kenmerken van deugdethiek: het belang van karakter	95
Waarom karakter ertoe doet	96
Karakter aan daden koppelen	96
Karakter als een manier van leven	97
Wat deugden precies zijn	98
Deugden zijn gewoonten die op goedheid zijn gericht	98
Deugden analyseren	100
Je concentreren op het goede	101
De aard van 'het goede', wat is dat?	101
Mensen die deugzaam leven, kunnen zich volop ontplooiën	102
Aristoteles en Confucius: twee opvattingen over goed leven	104
Aristoteles' opvatting over het menselijk goede	104
Confucius' opvattingen over het menselijk goede	106
Deugd: de middenweg tussen extremen	108
Hoe je deugden aanleert	110
Kunnen deugden echt onderwezen worden?	110
Confucius: deugd begint thuis	111
Je spiegelen aan deugdzame mensen	112
Oefenen, oefenen en nog eens oefenen	114
Kritiek op deugdethiek nader bekeken	116
Welke deugden juist zijn, is moeilijk vast te stellen	116
Deugden kunnen geen exacte richtlijnen geven	117
Deugdethiek is eigenlijk op zichzelf gericht	118
Deugzaam zijn is geluk hebben	119
Hoofdstuk 7: Vermeerdering van het goede: utilitaristische ethiek	121
De resultaten scherp voor ogen houden: consequenties zijn belangrijk	122
Iedereen vindt consequenties belangrijk	122
Consequenties winnen het van principes en karakter	124
Wat consequenties goed maakt	124
Utilitarisme zegt: meer genot, minder verdriet (alsjeblieft!)	125
Beethoven of bier: waarom het ene genot beter is dan het andere	126
Utilitarisme in de praktijk	128
Wiens geluk doet er toe?	129
Hoeveel geluk is genoeg?	130
Twee manieren waarop je een geslaagd utilitarist wordt	130
Het goede direct vergroten door je daden	131
Het goede indirect vergroten door je aan de regels te houden	133
De bekendste bezwaren tegen het utilitarisme	136
Probleem 1: rechten en rechtvaardigheid spelen de tweede viool in het utilitarisme	136
Probleem 2: utilitarisme is te veeleisend	137
Probleem 3: utilitarisme kan je integriteit in gevaar brengen	138
Probleem 4: je kunt onmogelijk weten wat het meeste goed oplevert	139

Hoofdstuk 8: Je plicht doen: ethiek op basis van principes.....	143
Kants ethiek: handelen op grond van redelijke principes.....	143
Kenmerken van principes	144
Het verschil tussen regels en principes	144
Inzicht in kantiaanse ethiek: de strijd tussen inclinatie en rede.....	145
Autonomie: een wet voor jezelf zijn	148
Leven volgens de categorische imperatief: redelijke principes	150
Achter de daden: maxims zijn principes.....	150
Imperatieven nader bekeken.....	153
Verschillende vormen van de categorische imperatief	154
Vorm 1: leven volgens universele principes.....	155
Vorm 2: respect voor ieders menselijkheid	157
De categorische imperatief toegepast op dilemma's in de praktijk	159
Imperfecte en perfecte plichten onderscheiden met de formule	
van de universele wet	159
De formule van de menselijkheid toegepast op ethische kwesties	163
Kritiek op Kants ethiek	165
Onvoorwaardelijke plicht: mag je liegen tegen een moordenaar?	165
Voldoende ruimte maken voor gevoelens	166
Verantwoording tegenover wezens zonder rede	167
Hoofdstuk 9: Tekenen op de stippellijn: ethiek als contract	169
Ethiek op basis van contracten	169
Hobbes' natuurstaat: de oorlog van allen tegen allen.....	170
Ontsnapping aan de natuurstaat: laat de soeverein binnen!	172
De moderne vorm van sociale contracten.....	173
Herstructurering van sociale instituten volgens Rawls' rechtvaardigheidstheorie 174	
De betekenis van de oorspronkelijke positie en de sluier van onwetendheid	175
Hoe zit het met de principes over vrijheid en verscheidenheid?	176
Achter de stippellijn: kritiek op de contracttheorie	180
Maar ik heb nooit op de stippellijn getekend!.....	180
Libertarisme: met contracten verliezen mensen te veel vrijheid	181
Communitarisme: vraagtekens bij de sluier van onwetendheid	182
Hoofdstuk 10: De Gulden Regel: ethiek van het gezonde verstand	183
Waarom de Gulden Regel zo populair is	183
Waarom de Gulden Regel overeind blijft	184
De Gulden Regel in de geschiedenis	185
Toepassing van de Gulden Regel: ga in andermans schoenen staan	186
De basisprincipes van de Gulden Regel.....	186
Omkeerbaarheid: je perspectief omdraaien.....	187
De voornaamste kritiek op omkeerbaarheid	188
Oplossingen voor de problemen met omkeerbaarheid	190
Twee typen van de Gulden Regel.....	193
De positieve vorm van de Gulden Regel: het goede bevorderen	193
De negatieve vorm van de Gulden Regel: kwaad voorkomen	194
De Gulden Regel in de christelijke en de confucianistische benadering	196
De christelijke Gulden Regel: heb je naaste en je vijand lief	196
De confucianistische Gulden Regel: ontwikkel anderen als sociale wezens	198

Hoofdstuk 11: Weg met testosteron: feministische zorgethiek	203
De feministische stelling: traditionele ethiek is op mannen gericht	204
De feministische benadering.....	204
Hoe een vooroordeel je leven binnensluipt	206
Hoe vooroordelen ethiek vertroebelen	206
Een casestudy van een mannelijk vooroordeel: Kohlbergs	
Morele ontwikkelingstheorie	207
Kohlbergs zes morele ontwikkelingsfasen.....	207
Waarom ideaal ethisch redeneren abstracter is	209
Gilligans kritiek op Kohlbergs model	210
De verschillen tussen mannen en vrouwen in denkwijze	210
Het mannelijk vooroordeel in Kohlbergs denken	212
Waarom het belangrijk is dat de stem van vrouwen wordt gehoord	214
Een nieuwe feministische zorgethiek	214
Relaties op de eerste plaats	214
Gevoelens laten gelden: het cultiveren van zorg	216
Partijdigheid mag.....	217
Zorgethiek vermijdt abstracties	218
Kritiek op zorgethiek	219
Zorgethiek en het publieke domein: dat zit niet lekker	219
Verdienen sommige relaties werkelijk zorg?.....	220
Kan zorgethiek vrouwen benadelen?.....	220
beet W: Ethiek in de praktijk.....	223
Hoofdstuk 12: Wat te doen met waanzinnige wetenschappers: bio-ethiek	225
Enkele principes van de bio-ethiek	226
Paternalisme: weg met het oude geneeskundemodel.....	226
Autonomie: baas over je eigen medische beslissingen	227
Weldoen en niet schaden: geen kwaad doen.....	228
Abortus, een lastige kwestie	229
Beslissen wie wel en niet een persoon is.....	230
Recht op leven vanaf het begin: prolife zijn	231
De vrijheid van zeggenschap over je eigen lichaam: pro choice zijn.....	231
Een probleem van de 21e eeuw: aanval op de klonen	232
Het toenemende gebruik van klonen in de geneeskunde	233
Brengt klonen de individualiteit in gevaar.....	234
Vooruitlopen op ethische problemen rond gentechnologie.....	235
Testen op afwijkingen.....	236
Remedies tegen aandoeningen door stamcelonderzoek	237
Zorgen over genetische privacy.....	238
Genetische manipulatie om modelmensen te creëren	239
Sterven en waardigheid: het debat over euthanasie	240
Controverse aan het einde van het leven	241
Autonome keuzen maken over de dood	242
De allerkwetsbaarsten doden.....	242
Hoofdstuk 13: Bescherming van de habitat: milieuethiek	245
Diepgaande discussie over milieuethiek.....	245
Milieuproblemen erkennen.....	246
Zorg niet beperken tot mensen	246

Wiens belangen ertoe doen.....	249
Eerst even over belangen	250
Antropocentrisme: alleen mensen doen ertoe!	252
Wezens met gevoel: denk ook aan de dieren.....	253
Biocentrist: geef niet af op het leven.....	254
Ecocentrisme: het land zelf leeft.....	256
Benaderingen van het milieu	258
Conservationisme: de kosten in de gaten houden	258
Diepe ecologie: alles draait om onderlinge verbondenheid	259
Sociale ecologie: het is de schuld van overheersing.....	261
Kritiek op milieuetiek.....	263
Ecofascisme: mensen worden uit beeld verdreven	263
Kun je aan dingen waarde hechten zonder de mens centraal te stellen?	264
Hoofdstuk 14: Het publiek dienen: beroepsetiek.....	267
De ethiek van werk	267
Het verschil tussen een baan en een beroep	268
De relatie tussen beroepen en de maatschappij.....	269
In de pas lopen: wat er van beroepsbeoefenaars wordt verwacht.....	270
Twee algemene problemen in de beroepsetiek	270
De diversiteit van beroepsetiek.....	272
Journalistiek: het publiek accuraat informeren	273
Techniek: technische problemen veilig oplossen.....	274
Juridisch werk: eerbare toepassing van het recht.....	275
Accountancy: andermans geld eerlijk beheren.....	276
Geneeskunde: geen kwaad doen.....	277
Hoofdstuk 15: De lieve vrede bewaren: ethiek en mensenrechten.....	279
Mensenrechten in een notendop	279
Wat zijn mensenrechten?	279
Rechten hebben en moreel gelijk hebben	281
Rechten, plichten en wetten vergelijken.....	282
De rechtvaardiging van mensenrechten	283
Twee verschillende noties van mensenrechten	286
Negatieve rechten: het individu beschermen tegen onrecht	286
Positieve rechten: bijdragen aan het welzijn van anderen	289
Mensenrechten in de ethische tradities	290
Tweeslachtig over mensenrechten: het utilitarisme	291
Een zege voor de mensenrechten: deontologie	292
Problemen met rechten: deugdethiek	293
Kritiek op mensenrechten	294
Mensenrechten als vorm van imperialisme	294
Waarom mensenrechten niet zijn wat ze lijken	295
Hoofdstuk 16: Een opwindend onderwerp: de ethiek van seks	297
Seksuele ethiek: de risico's van geslachtsgemeenschap.....	298
De standaardkijk op seksuele moraal.....	298
De seksuele moraal volgens de standaardopvatting.....	300
Homoseksualiteit	301
De natuurwettheorie en de ethiek van de homoseksualiteit	302
Over traditie en homohuwelijk	303

Exploitatie in de ethiek van de pornografie	305
Is pornografie slechts vrijheid van uitdrukking?	305
Het perspectief van tegenstanders van pornografie	306
Seks voor geld: is prostitutie ethisch?	308
Hoofdstuk 17: Oog voor de zwakkere: ethiek en dieren	311
Het uitgangspunt van dierenrechten	312
Zijn mensen werkelijk superieur aan dieren?	313
Waarom Peter Singer meent dat dieren ook pijn voelen	314
Pas op voor speciësisme	315
Experimenteren op dieren tot heil van ons allen	317
De hoofdreden voor experimenten: dieren kwetsen redt mensen	317
Dierproeven voor consumentenproducten	319
Wel of geen dieren eten, dat is de vraag	320
Waarom ethische vegetariërs geen vlees eten	320
Een reactie op ethische vegetariërs: de omnivoren slaan terug!	321
De effecten van de bio-industrie op dieren	323
Veganisten: slavenarbeid van dieren stoppen	324
De jacht op dieren op de korrel	325
beet V: Het deel Oan de tientallen	327
Hoofdstuk 18: Tien beroemde ethici en hun theorieën	329
Confucius: deugd in goede relaties	329
Plato: rechtvaardig leven via evenwicht	330
Aristoteles: deugdeethiek als gewoonte	330
Hobbes: de eerste contracttheorie	331
Hume: het belang van morele gevoelens	331
Kant: ethisch leven maakt je vrij	332
Mill: het algehele welzijn optimaliseren	332
Nietzsche: een verbond tussen moraal en macht	333
Rawls: zorgen voor de minst bedeelden	333
Singer: een stem voor modern utilitarisme	334
Hoofdstuk 19: Tien ethische dilemma's van de toekomst	335
Genen op maat	335
Denkende machines	336
De groeiende wereldbevolking	336
Dramatische toename van de levensverwachting	337
Oorlog voeren met synthetische soldaten	337
Nieuwe werelden onderzoeken en bewoonbaar maken	338
Met hulp van computers vitale instellingen beheren	338
Je authenticiteit bewaren in sociale netwerken	339
Mensen integreren met netwerkcomputers	339
Onderdompeling in virtuele werelden	340
Index	361